

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ

КАФЕДРА КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вступ до арттерапії

Освітній рівень II (магістерського) рівня вищої освіти / III (освітньо-науковий) рівень (назва рівня вищої освіти)

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки /
C Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 053 Психологія / С4 Психологія
(код й найменування спеціальності)

Освітня програма Клінічна психологія / Психологія забезпечення ментального здоров'я /
Психологія

Розробник: Віталій БАРСЬКИЙ, викладач кафедри соціальної психології

Робоча програма затверджена
на засіданні кафедр

клінічної психології та соціальної психології

протокол № 10 від 23 червня 2025 року

Завідувач кафедри
клінічної психології

(підпис)

Ірина ЛИСЕНКО
(ім'я та прізвище)

Завідувач кафедри
соціальної психології

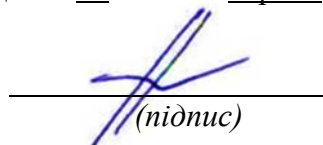

(підпис)

Дар'я ТРОФІМОВА
(ім'я та прізвище)

Розглянуто на засіданні Ради якості вищої освіти

протокол № 5 від 30 червня 2025 року

Голова РЯВО

(підпис)

Наталія ЗАВ'ЯЗКІНА
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Робоча програма освітнього компонента «Вступ до арттерапії» розроблена на основі Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми освітньої компоненти, затвердженої Вченою Радою Київського інституту сучасної психології та психотерапії від 22 лютого 2024 року, протокол №7.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Статус освітнього компонента – вибірковий.

Обсяг освітнього компонента – 3.0 кредитів ЄКТС.

Семестровий контроль – залік

Мета, завдання освітньої компоненти.

Метою освітнього компонента є:

Проаналізувати арттерапевтичні підходи до роботи з різними категоріями клієнтів і пацієнтів медичних закладів та установ.

Ознайомитись з арттерапевтичними формами роботи клінічного психолога.

Сформувати навички застосування арт-терапевтичних методів у діагностичній, консультаційній та корекційній роботі.

Завданнями освітнього компонента є:

Навчитись вирішувати складні проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, комплексно впроваджувати дослідження, інновації у діагностиці, усвідомленні стану та корекційній допомозі.

Результати навчання здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Після завершення вивчення освітнього компонента здобувачі вищої освіти здатні:

1. Пояснювати теоретичні засади арт-терапії, її місце в системі психологічної допомоги та міждисциплінарні зв'язки.
2. Розрізняти основні напрями, підходи та види арт-терапії (ізотерапія, музикотерапія, казкотерапія, танцювально-рухова терапія тощо).
3. Аналізувати психологічні механізми терапевтичного впливу мистецтва на емоційну, когнітивну та особистісну сфери.
4. Інтерпретувати арт-терапевтичний процес і продукти творчої діяльності з урахуванням принципів недирективності та символічності.
5. Застосовувати базові арт-терапевтичні техніки в індивідуальній і груповій роботі відповідно до поставлених цілей.

6. Проектувати та обґрунтовувати арт-терапевтичні заняття з урахуванням вікових, індивідуальних і культурних особливостей клієнтів.
7. Дотримуватися етичних принципів арт-терапевтичної практики, зокрема безпечності, добровільності та конфіденційності.
8. Аналізувати кейси арт-терапевтичної роботи та оцінювати доцільність застосування арт-терапії в різних психологічних запитах.
9. Усвідомлювати межі компетенції арт-терапії та необхідність міждисциплінарної взаємодії з іншими фахівцями.
10. Аргументувати роль арт-терапії як ресурсу психологічної підтримки, саморегуляції та особистісного розвитку.

2. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Структура освітньої компоненти

№ теми	Назва розділів і тем	Кількість годин					
		Всього	Аудит.	у тому числі			
				Лекції	Прак.	Прак. конт./ сем.	С.р.
1	Вступ. Арттерапія. Як це працює	13,5	1,5	1,5			11
2	Арттерапія – напрям психотерапії. Практичні аспекти та вправи	13,5	2	2			11
3	Діагностика в арттерапії. Тестові малюнки	17	6	2	2	2	11
4	Діагностика в арттерапії. Проективні та інші тести	17	6	2	2	2	11
5	Арттерапія казкою, кіно, мультиплікація, ігри (включно з екранними) тощо. Сприйняття власного досвіду, емоцій	15	5	1	2	2	10
6	Арттерапія метафоричними асоціативними картами. Фотографії, музика та вокал (співи). Особливості у надзвичайних ситуаціях і на війні	13,5	3,5	1,5		2	10
	Залік	2				2	
Всього годин		90	26	10	6	10	64

Зміст освітньої компоненти

Тема 1. Психологія емоційних явищ.

Лекція 1. "Вступ. Арттерапія. Як це працює?"

Історія, визначення. Психологія мистецтва. Книга Тьюк Д. "Ілюстрація впливу розуму на тіло" (1872 р.) Сублимація.

Праці З. Фрейда "Про Леонардо да Вінчі" (1910), "Про Моїсея Мікеладжело". Отто Ранк. Шекспір. Карл Юнг. Архетипи. Міфологія, релігія. Страсбурзька Декларація з психотерапії (1990 р.) Лінія, кольори.

Література: Ільченко І. С. Арт-терапія: навчальний посібник для студентів / І. С. Ільченко. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. – 150 с. <https://cutt.ly/BWEII7k>

Лекція 2. "Арттерапія – напрям психотерапії. Практичні аспекти та вправи."

Вправи від "Я хочу тебе назвати": "Вода", "Зустріч", "Уявлення". "Прощення", "Розслаблення". Групова робота - вправи "Хто я є?", маски... Емоції, минуле, майбутнє. Вербалізація. Відчуття образу. Рухи тіла.. "Нейрографіка". Символи, праформи. Малюнок - лист від несвідомого до свідомості.

Рефлексія. Артерапевтичне обговорення.

Література: те ж саме, що для лекції 1.

Лекція 3. "Діагностика в арттерапії. Тестові малюнки."

Хоменськаускас Г.Т. (1985 р.) - малювання родини. Переживання дитини. Фікторний аналіз творів сильної / слабкої людини.

Інструкція, спостереження. Інтерпретація. Пітер Кутер "Кохання, ненависть, заздрощі, ревності" - мотивації.

Військове застосування, гра. Залежності - хімічні, екранна.

Література: те ж саме, що для лекції 1, та інші.

Лекція 4. "Діагностика в арттерапії. Проективні та інші тести."

Тест "Будинок, дерево, людина", багатовимірність розшифрування. Або окремо, на малюю: "людину", "дерево", "будинок". Фон, розміри, складність.

Методики "Палітра почуттів", "Школа" (для підлітків), "Кактус" (діти від 4 років), особливості колективної роботи. Використання рухів, показу танців. Вербалізація.

Малювання агресії. Лялькотерапія. Ліплення. За наявності розладів харчової поведінки.

Література: те ж саме, що для лекції 1, та інші.

Лекція 5. "Арттерапія казкою, кіно, мультиплікація, ігри (включно з екранними) тощо. Сприйняття власного досвіду, емоцій."

Драматерапія, фільми, книги. Гра (екран...) - це терапія чи залежність? Дудлінг - несвідомий малюнок.

Піскотерапія стадії, трактування. Свідоме, минуле, майбутнє.

Глинотерапія. Каракулі.

З якого віку психолог може працювати через гру?

Література: те ж саме та інші.

Лекція 6. "Арттерапія метафоричними асоціативними картами. Фотографії, музика та вокал (співи). Особливості у надзвичайних ситуаціях і на війні."

Метафоричні асоціативні карти - проєктивний, діагностичний і терапевтичний інструмент. Спрощено - фототерапія.

Техніки надання психологічної допомоги, роботи з почуттями. Мандали. Карта емоцій, знайомство зі страхом.

Література: те ж саме (див до лекції 1) та інші.

Практичні заняття освітньої компоненти

№ з/п	Назва практичних занять	Кількість годин практичних	Кількість годин практичних контактних
1	Намалювати «Будинок, дерево, людину» та описати. На практичному контактному занятті продовжити аналіз розшифрування з групою та викладачем.	2	2
2	Намалювати власне сприйняття важкої хвороби (поранення) та смерті. Уявляти, згадувати, відчувати. Описати намальоване. На контактному занятті завершити аналіз разом з групою та викладачем	2	2
3	Практичне завдання 3: "Опрацювання власного сприйняття емоцій через фотографії". Обрати та прореїтингувати фото відповідно до завдання та зі своїми коментарями надсилати. На контактному занятті продовжити опрацювання з групою та викладачем.	2	4
	Залік		2
Разом		4	2

Самостійна робота освітньої компоненти

№ з/п	Назва лекції	Кількість годин
1	<p>Лекція 1: "Вступ. Арттерапія. Як це працює?" Література: Калька Н. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. / Н. Калька, З. Ковальчук. – Львів : ЛьвДУВС, 2020. – 232 с. https://cutt.ly/xWEICDF, Розділ 1, а також за іншою рекомендованою та самостійно підбраною літературою. Почати обрання цікавої теми реферату та матеріалів для нього.</p>	11
2	<p>Лекція 2: "Арттерапія – напрям психотерапії. Практичні аспекти та вправи." Опрацювати: за тим же підручником (див. п. 1) арк. 70-88, а також продовжити ознайомлення за іншою рекомендованою та самостійно підбраною літературою, опрацювати реферат.</p>	11
3	<p>Опрацювати: за тим же підручником (див. п. 1) арк. 89-103, а також знайомитися за іншою рекомендованою та самостійно підбраною літературою, завершити реферат.</p>	11
4	<p>Опрацювати: за тим же підручником (див. п. 1) арк. 104-147, а також знайомитися за іншою рекомендованою та самостійно підбраною літературою, підготувати доповідь за рефератом.</p>	11
5	<p>Опрацювати: за тим же підручником (див. п. 1) арк. 148-166, а також знайомитися за іншою рекомендованою та самостійно підбраною літературою. Підготовка до заліку.</p>	10
6	<p>Опрацювати: за тим же підручником (див. п. 1) арк. 167-181, а також знайомитися за іншою рекомендованою та самостійно підбраною літературою. Підготовка до заліку.</p>	10
Разом		64

Індивідуальне завдання

Завдання: напишіть реферат, обсягом 3-5 аркушів, важливі актуальність та цікавість змісту та коротка, до 3 – 4 хвилин, доповідь групі.

Теми оберіть самостійно з проблематики курсу.

Наприклад: «Арттерапія ліпленням», «- у казці» (можна скласти свою), «Гра «...» - залежність чи арттерапія?», «Арттерапія в кризових ситуаціях» (наприклад: після землетрусу, після жахливих сновидінь, при панічних атаках, алкогольній залежності, наркотичній залежності, ПТСР тощо).

3. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби та обладнання: екранні (електронні презентації), комп'ютерні (комп'ютери, планшети, освітні платформи, електронні бібліотеки).

Програмне забезпечення: системне ПЗ (операційні системи, достатнє для дистанційного навчання з Moodle, Zoom, Google), освітні платформи для дистанційного навчання, керування курсами (Moodle, Zoom, Google тощо).

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Курс буде викладений у формі лекцій (20 год.) та практичних (4год.) / практичних контактних занять (2 год.), організації самостійної роботи студентів (64 год.).

Під час викладання дисципліни використовуються наступні методи навчання: вербальні (лекція, групова дискусія), наочні (ілюстрація, демонстрація, приклад), практичні (аналіз малюнків і обраних фотографій та інших матеріалів, виконання та індивідуальне, а також групове опрацювання практичних завдань), а також інтерактивні техніки та методики.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання освітнього компонентає:

Методи поточного контролю: Проводиться з метою оцінювання результатів навчання протягом семестру і включає систематичний моніторинг навчальних досягнень здобувачів. Поточний контроль здійснюється під час

проведення практичних занять у формі виконання практичних завдань, та активної участі в обговореннях, в обсязі навчального матеріалу, визначеному для кожного заняття.

У письмовій роботі студенту необхідно показати і теоретичні знання, і вміння застосовувати їх для розв'язування конкретних задач і психологічних проблем.

Методи підсумкового контролю: Проводиться з метою оцінювання результатів навчання наприкінці семестру, відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку, в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

- *самостійна робота* (оцінюється під час поточного контролю теми),
- *навчально-дослідна робота – доповідь реферату* (оцінюється під час заліку).

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Вид діяльності здобувача	Кількість одиниць	Кількість балів за одиницю	Максимальна кількість балів
Виконання практичних завдань	3	До 15 балів за підготовку завдань до кожного з трьох. На підтвердження малюнки до двох перших завдань із описом до третього повинні бути завчасно надіслані у визначений застосунок.	45
Активність на контактному практичному занятті, а також надані до завдань описи	3	До 10 балів за описи та активність до кожного з трьох практичних завдань	30
Підготовка та представлення реферату	1	Підготовка (надсилання) – до 10 балів, представлення (доповідь) – до 15 балів	25
Максимальна кількість балів за курс: $45 + 30 + 25 = 100$			

Самостійна робота виконується з використанням рекомендованої літератури та електронних презентацій. Додатково не оцінюється.

Виконання умов академічної дисципліни. Вчасне виконання практичних завдань з дотриманням всіх вимог: ступінь розкриття сутності питання; оформлення власних висновків; дотримання вимог до оформлення; академічна доброчесність при виконанні практичних завдань. Оцінювання виконання умов

академічної дисципліни базується на комплексному підході, що включає своєчасність, якість та академічну доброчесність.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Кількість балів	Максимальна кількість балів (сумарна)
Поточне оцінювання		
Малюнки до практичних завдань 1,2, та відбір фотографій до завдання 3	15	45
Описи до завдань 1, 2, 3	10	30
		75
Підсумкове оцінювання з формою контролю залік		
Підготовка реферату	15	15
Доповідь свого реферату групі під час заліку	10	10
		25
Сума балів		100

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Для оцінювання результатів навчання застосовується 100-бальна шкала оцінювання.

Сума балів	Оцінка ECTS	Національна оцінка	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)	
74-81	C	Добре (в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок)	
64-73	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)	
60-63	E	Задовільно (задовольняє мінімальні критерії)	
35-59	FX	Незадовільно (із можливістю повторного складання)	не зараховано
1-34	F	Незадовільно (із обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	

6. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Підручники:

1. Ільченко І. С. Арт-терапія: навчальний посібник для студентів / І. С. Ільченко. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. – 150 с. <https://cutt.ly/BWEII7k>
2. Раздобудько Л. В., Арт-терапія – мистецтво заради лікування (файл у застосунку).
3. Калька Н. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. / Н. Калька, З. Ковальчук. – Львів : ЛьвДУВС, 2020. – 232 с. <https://cutt.ly/xWEICDF>
4. Терлецька Л.Г. Психокорекція засобами малюнку. Серія «Психологічний інструментарій». Київ. Главник. 2007. 144с, (є у шкільних бібліотеках).